

Πρώτες Ενθυμήσεις

Νίκη Ελευθεριάδη, *Αύγουστος μεσημέρι*

Πηνελόπη Δέλτα (1872-1941)

Πηνελόπη Δέλτα (1872-1941)

- Η Πηνελόπη Δέλτα (1872 – 1941) γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 1872 και πέθανε στην Αθήνα το 1941. Κόρη του Εμμανουήλ Μπενάκη, μεγάλωσε στην Αλεξάνδρεια, ενώ αργότερα, έζησε στη Φρανκφούρτη (1906 -1912).
- Πρωτοπαρουσιάστηκε στα γράμματα το 1909, με τα διηγήματα «Για την πατρίδα», που τυπώθηκαν στο Λονδίνο με εικονογράφιση του Νικηφόρου Λύτρα.
- Από το 1916 εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα.
- Το 1925 παρουσιάζονται τα πρώτα συμπτώματα της ασθένειας που θα την καθηλώσει ημιπαράλυτη στο σπίτι σε όλη της την υπόλοιπη ζωή.
- Δηλητηριάστηκε την ημέρα που εισέβαλαν οι Γερμανοί στην Ελλάδα και πέθανε στις 2 Μαΐου του 1941.
- Στην πλάκα του τάφου της, στον κήπο του αρχοντικού της στην Κηφισιά, ζήτησε να χαραχτεί μόνο η λέξη «Σιωπή».

Πηνελόπη Δέλτα (1872-1941)

- Τα έργα της Πηνελόπης Δέλτα, κυρίως της πρώτης περιόδου, είναι εμπνευσμένα από τη βυζαντινή παράδοση, από τους αγώνες των Βυζαντινών εναντίον των Βουλγάρων και από τον Μακεδονικό αγώνα.
- Σε όλο της το έργο κυριαρχεί το ενδιαφέρον για το παιδί, στο οποίο και απευθύνονται τα περισσότερα βιβλία της.
- Η Πηνελόπη Δέλτα υπήρξε η πρώτη άξια συγγραφέας με ισχυρή παιδεία, που αφοσιώθηκε, και μάλιστα σε μια σημαντική στιγμή του νέου ελληνισμού, στη συγγραφή πεζογραφημάτων για παιδιά, χρησιμοποιώντας τη γλώσσα που μιλούσε στην ψυχή και στη φαντασία τους.

Πηνελόπη Δέλτα (1872-1941)

Διηγήματα:

Για την πατρίδα (1909), Παραμύθι χωρίς όνομα (1910), Τον καιρό του Βουλγαροκτόνου (1911), Παραμύθια και άλλα (1915), Τ' ανεύθυνα (1921), Η ζωή του Χριστού (1925), Ο Μάγκας (1935), Τα μυστικά του βάλτου (1937).

Εισαγωγή

Σε αυτό το απόσπασμα, από τον πρώτο τόμο του αυτοβιογραφικού έργου της Πηνελόπης Δέλτα παρουσιάζεται η αμφίθυμη στάση του μικρού κοριτσιού απέναντι στην αυταρχική αλλά και γοητευτική μορφή του πατέρα, ενώ συγχρόνως διαφαίνεται ο αγώνας της συγγραφέως ως ενήλικης να συμφιλιωθεί με την απρόσιτη «θεότητα» που, όπως η ίδια αναγνωρίζει, υπήρξε «η τελευταία μεγάλη αγάπη» της ζωής της.

Εισαγωγή

Το απόσπασμα αποτελεί ένα σημαντικό αυτοβιογραφικό κείμενο, που αναφέρεται στις σχέσεις γονιών και παιδιών και περιγράφει τη διττή εικόνα της πατρικής μορφής, όπως αυτή χαρακτήρηκε στη συνείδηση και τη μνήμη της μικρής κόρης. Συνεπώς, μέσα από την καταγραφή των αναμνήσεων της παιδικής ηλικίας, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο ενός αυτοβιογραφικού εγχειρήματος, διαφαίνεται η αμφίθυμη στάση της μικρής κόρης απέναντι στην αυταρχική αλλά και γοητευτική πατρική μορφή, καθώς και η προσπάθεια της συγγραφέως ως ενήλικης να συμφιλιωθεί με την απρόσιτη «θεότητα», που υπήρξε «η τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής της».

Ανάλυση Κειμένου

*Τ*ον πατέρα, εμείς τα παιδιά τον φοβούμασταν πάρα πολύ για να μπορούμε και να τον αγαπούμε. Τον τρέμαμε. Σαν έμπαινε ο πατέρας στο σπίτι, τσιμουδιά δεν ακούονταν στο σπουδαστήριο, όσο μικρά ή μεγάλα και αν ήμασταν. Αν τύχαινε και βρισκόμαστε στην είσοδο για να δούμε την ώρα ή για καμιά δουλειά, την ώρα που άνοιγε ο πατέρας με το κλειδί του και έμπαινε, πηγαίναμε φρόνιμα και τον χαιρετούσαμε (δε μας φιλούσε, απλώς μας χαιρετούσε μ' ένα: «Ε, κάτι εδώ; Πες να σερβίρουν γρήγορα, βιάζομαι»). Και φεύγαμε βιαστικά, μη μας βρει κανένα ψεγάδι.

Θυμούμαι την επιβλητική του παρουσία, το μεγαλείο του, την ομορφιά του, το ψηλό, δεμένο αλλά λεπτό κορμί του, ίσιο σαν λαμπάδα, τα πυκνά και σγουρά μαύρα μαλλιά του, τα γένια του, μαύρα και αρκετά μακριά, κομμένα τετράγωνα, κατά την τότε μόδα, τα μεγάλα αμυγδαλωτά του μαύρα μάτια που πετούσαν φωτιές, «τα ωραία Μπενάκιμα μάτια», όπως έλεγε η μητέρα μου στα γεράματά της, πάντα με λαχτάρα και συγκίνηση. Τον θυμούμαι που έμπαινε στην είσοδο και γέμιζε, λες, αμέσως το σπίτι· θυμούμαι το θαυμασμό μου για τον «πατέρα», την υπερηφάνεια, και συνάμα τη βία να εξαφανιστούμε, μη μας βρει καμιάν αιτία για κατσάδα ή μπάτσο.

Ανάλυση Κειμένου

Οι μπάτσοι στο πρόσωπο ήταν συχνοί, δίνονταν εύκολα και θυμούμαι ακόμα τώρα το αίσθημα της ντροπής, του εξευτελισμού, όσο και της ζάλης που ακολουθούσε κάθε μπατσιά, που πηγαινόεφερε το μυαλό μας. Μας μπάτσιζε ο πατέρας κάποτε, αλλά σπανιότερα από τη μητέρα, που ζούσε περισσότερο στο σπίτι και τιμωρούσε συνεπώς συχνότερα και ευκολότερα.

Ο πατέρας ήταν βίαιος, θυμώδης,* αυθαίρετος, κοτζάμπασης.* Εκείνο που ήθελε το ήθελε και το επέβαλλε. Διέταζε. Και οι άλλοι υπήκουαν. Επιβάλλονταν. Και οι άλλοι υποχωρούσαν. Ήταν αφέντης. Κάποτε τύραννος. Μα ήταν βαθιά ευγενής. Και ήταν τίμιος στη σκέψη όσο και στις δοσοληψίες.* Και ήταν ειλικρινής, και ήταν υπερήφανος, ίσιος, αλύγιστος, αμείλικτος στο ζήτημα «συνείδηση». Το νιώθαμε μεις τα παιδιά, και το ένιωθαν όλοι που τον ήξεραν. Ο πατέρας ήταν «χαρακτήρας».

Ανάλυση Κειμένου

Αργότερα τον γνώρισα και τον εξετίμησα. Ως το τέλος της ζωής του μου έμεινε θεότης

Νίκη Ελευθεριάδη, *Αύγουστος μεσημέρι*

όλο άνοιγε στρείδια ο στρειδιάς και τ' αράδιαζε στην πιατέλα για το τραπέζι, και διάλεγε κανένα ο πατέρας και το έτρωγε. Και αφού γέμισε η πιατέλα, τα μέτρησε ο πατέρας, μέτρησε πόσα είχε φάγει και του τα πλήρωσε έξι γροσάκια* τη δωδεκάδα, αντί τέσσερα που τα πλήρωναν άλλη φορά.

απλησίαστος. Μα μου έμεινε και η τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής μου, κάτι σαν λατρεία, σαν θρησκεία. Έκλαψα χάριν του φοβερά. Έκλαψα όλη μου τη ζωή. Μου επιβλήθηκε πάντα και με τυράννησε, ξέροντας και μην ξέροντας. Και ως το τέλος βάρυνε η θέληση και η τυραννία του στη ζωή μου. Και όμως έμεινε η τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής μου.

Θυμούμαι μια μέρα, ένα μεσημέρι (ήμουν κάπου 9-10 ετών;) ένας στρειδιάς άνοιγε στρείδια στην πίσω πόρτα του σπιτιού μας (στο καινούριο, δικό μας σπίτι) και ο πατέρας έτρωγε μερικά, και

Ανάλυση Κειμένου

«Είναι μεγάλα και πολύ φρέσκα», μου είπε ανεβαίνοντας την πίσω σκάλα προς την τραπεζαρία. Ο στρειδάς είχε ευχαριστήσει μ' ένα χαμόγελο που πήγαινε ως τ' αυτιά του, χτυπώντας καρδιά και μέτωπο επανειλημμένως.

«Τον πλήρωσες;», ρώτησε η μητέρα, σαν μπήκαμε στην τραπεζαρία.

«Ναι».

«Πόσες δωδεκάδες;»

«Τόσες». Και της είπε.

«Και πόσα τα πλήρωσες;»

«Έξι γροσάκια τη δωδεκάδα».

Ανάλυση Κειμένου

«Καημένε Μανόλη! Τέσσερα είναι η τιμή τους».

«Είναι μεγάλα και πολύ φρέσκα».

«Άσχημα έκανες! Πολύ άσχημα! Έτσι τον κακομαθαίνεις, και θα γυρεύει στο μέλλον πάντα έξι γρόσια!»

«Ωχ, καημένη γυναίκα! Πώς θα ζήσει και αυτός, αν δεν πληρώσεις τον κόπο του και τον καιρό του;», καλόβουλα είπε ο πατέρας.

Ο λόγος αυτός ήταν ένας σταθμός στη ζωή μου. Ως τότε δεν είχα σκεφθεί, παζαρεύοντας, όπως τύχαινε συχνά, για χόρτα και άλλα, παρά πώς να κάνω την οικονομία του σπιτιού και να κάνω τα καλά μου, να κόψω το γροσάκι του πουλητή που χτυπούσε την πόρτα. Πρώτη φορά είδα και την άλλη μεριά του προβλήματος, πως κοντά στην οικονομία μας στέκουνταν και για τον άλλο η ανάγκη να ζήσει, να βγάλει το ψωμί του, να πληρωθεί η εργασία του κατά την αξία της.

Και λάτρευα τον πατέρα μου σαν κάτι ανώτερο. Δεν τον πλησίαζα όμως. Δεν τον αγαπούσα με τρυφερότητα. Έστεκε πολύ μακριά μας, θεότης απρόσιτος, μα θεότης.

Περίληψη

Το απόσπασμα αποτελεί μέρος του αυτοβιογραφικού έργου της Πηνελόπης Δέλτα, στο οποίο περιγράφεται αναδρομικά η εικόνα της πατρικής μορφής, όπως αυτή χαρακτήρηκε στη συνείδηση και τη μνήμη της μικρής κόρης. Το μικρό κορίτσι παρουσιάζεται να αναπτύσσει μια αμφίθυμη στάση απέναντι στην πατρική μορφή, η οποία περικλείει δύο αντιθετικές όψεις, το φόβο και την τυραννική παρουσία του αυταρχικού και απρόσιτου άντρα και το θαυμασμό, τη γοητεία και την υπερηφάνεια που προκαλεί η ομορφιά, η ευγένεια και η ακεραιότητα του πατέρα. Επίσης, η συγγραφέας περιγράφει τον πατέρα προσδίδοντάς του την εικόνα μιας μυθικής μορφής, που λατρεύεται σαν θεότητα και αποτελεί την «τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής της». Τέλος, στο διήγημα διαφαίνεται ο αγώνας της συγγραφέως να συμφιλιωθεί ως ενήλικη με την απρόσιτη «θεότητα».

Ενότητες

1η ενότητα: «Τον πατέρα, εμείς τα παιδιά... Ο πατέρας ήταν χαρακτήρας»: Η εικόνα του πατέρα – φόβος και γοητεία.

2η ενότητα: «Αργότερα τον γνώρισα και τον εξετίμησα... Και όμως έμεινε η τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής μου»: Ο πατέρας ως μια μυθική μορφή, που λατρεύεται σαν απρόσιτη θεότητα και υποχρεώνει την αφηγήτρια να παραδεχτεί πως έμεινε «η τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής» της.

3η ενότητα: «Θυμούμαι μια μέρα... Έστεκε πολύ μακριά μας, θεότης απρόσιτος, μα θεότης»: Το περιστατικό με τα στρείδια - η συνείδηση της αγάπης του άλλου – ο αγώνας της ενήλικης συγγραφέως να συμφιλιωθεί με την απρόσιτη «θεότητα».

Ανάλυση Ενοτήτων

1η ενότητα: Στην πρώτη ενότητα του αυτοβιογραφικού διηγήματος περιγράφεται αναδρομικά η εικόνα της πατρικής μορφής, όπως χαρακτήρηκε στη συνείδηση και τη μνήμη της μικρής κόρης. Η εικόνα του πατέρα περικλείει δύο αντιθετικές όψεις, το φόβο και την τυραννική παρουσία του αυταρχικού και απρόσιτου άντρα, που διατάζει και επιβάλλει τη θέλησή του στους γύρω του, και το θαυμασμό, τη γοητεία και την υπερηφάνεια που προκαλεί η ομορφιά, η ευγένεια και η ακεραιότητα του χαρακτήρα του. Στην αυτοβιογραφική αφήγηση διαφαίνεται η αμφίθυμη στάση της μικρής κόρης απέναντι στην αυταρχική αλλά και γοητευτική μορφή του πατέρα, χωρίς, όμως, να επιλέγεται μία από τις δύο αντιθετικές όψεις της πατρικής εικόνας.

Ανάλυση Ενοτήτων

2η ενότητα: Αντίθετα, οι δύο αντίρροπες οπτικές αναπτύσσονται παράλληλα, με αποτέλεσμα τη σύνθεση της εικόνας μιας μυθικής μορφής, που λατρεύεται σαν απρόσιτη θεότητα, η οποία αποτελεί, σύμφωνα με τη διηγηματογράφο, «τη τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής» της.

3η ενότητα: Στην τελευταία ενότητα περιγράφεται ένα απλό περιστατικό, μία καθημερινή λεπτομέρεια, η οποία αποκτά στα μάτια του παιδιού και στη συνείδηση του ώριμου αυτοβιογράφου το κύρος και τη σημασία ενός κομβικού σημείου στη ζωή του. Το περιστατικό με τα στρείδια περιγράφεται ως ένας «σταθμός στη ζωή» της αφηγήτριας, με τη βοήθεια του οποίου για πρώτη φορά αποκτά συνείδηση της ανάγκης του άλλου και το οποίο καθιστά τον πατέρα στα μάτια της μικρής κόρης και της ενήλικης συγγραφέως ως μία απλησίαστη, απρόσιτη θεότητα, που λατρεύεται με τρυφερότητα. Τέλος, είναι εμφανής η αγωνία και η προσπάθεια της αυτοβιογράφου ως ενήλικης να συμφιλιωθεί με την ανώτερη, απρόσιτη θεότητα.

Γλώσσα

Η γλώσσα του διηγήματος είναι η απλή, φυσική, συναισθηματική δημοτική.

Ύφος - Μορφή

Το ύφος του ποιήματος χαρακτηρίζεται ως υψηλό, καθώς δημιουργεί έντονα συναισθήματα στην ψυχή του αναγνώστη, παραστατικό, ζωντανό, ανεπιτήδευτο, φυσικό και γοργό. Επίσης, το κείμενο αποτελεί έναν αυτοβιογραφικό μονόλογο, μέσα από τον οποίο η Πηνελόπη Δέλτα επιδιώκει να καταδείξει περισσότερο το δικό της τραυματισμένο ψυχισμό παρά την προσωπικότητα και τη συμπεριφορά του προσώπου για το οποίο γίνεται λόγος.

Σχήματα Λόγου

Μεταφορές: «Τον τρέμαμε», «...μαύρα μάτια που πετούσαν φωτιές», «και γέμιζε, λες, αμέσως το σπίτι», «Μα ήταν βαθιά ευγενής», «βάρυνε η θέληση και η τυραννία του στη ζωή μου», «μ' ένα χαμόγελο που πήγαινε ως τ' αυτιά».

Παρομοιώσεις: «σαν λαμπάδα», «σαν λατρεία, σαν θρησκεία», «σαν κάτι ανώτερο».

Εικόνες: η επιβλητική εικόνα του πατέρα.

Σχήματα Λόγου

1. Πώς θα χαρακτηρίζατε την περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών του πατέρα; Τί φανερώνει η περιγραφή αυτή;

Το απόσπασμα αποτελεί μέρος ενός αυτοβιογραφικού κειμένου, στο οποίο η πεζογράφος σκιαγραφεί την εικόνα της πατρικής μορφής, όπως αυτή χάρacterηκε στη συνείδηση και τη μνήμη της κόρης. Η μορφή του πατέρα, όπως περιγράφεται από τη συγγραφέα, περιέχει δύο αντιθετικές όψεις, το φόβο και την τυραννική, επιβλητική παρουσία και το θαυμασμό, τη γοητεία και την υπερηφάνεια, που οφείλονται στην ομορφιά, την ευγένεια και την ακεραιότητα του χαρακτήρα του. Η λεπτομερής περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών του πατέρα, αναμφισβήτητα, φανερώνει το θαυμασμό της μικρής κόρης για την ομορφιά του πατρικού προσώπου. Είναι έκδηλο ότι η πατρική παρουσία με τα ποικίλα στοιχεία φυσικής ομορφιάς που της αποδίδουν («Θυμούμαι την επιβλητική του παρουσία, το μεγαλείο του, την ομορφιά του, το ψηλό, δεμένο αλλά λεπτό κορμί του, ίσιο σαν λαμπάδα... Τον θυμούμαι που έμπαινε στην είσοδο και γέμιζε, λες, αμέσως το σπίτι») ασκεί γοητεία και προκαλεί το θαυμασμό του μικρού κοριτσιού, παράλληλα με το φόβο που δημιουργεί η αυταρχική και επιβλητική μορφή.

Σχήματα Λόγου

2. Τι έκανε τον πατέρα να φαντάζει στα μάτια της κόρης του σαν «θεότης;»

Η εικόνα του πατέρα περιγράφεται από τη συγγραφέα με δύο αντίρροπες οπτικές, που αναπτύσσονται παράλληλα, και αντιστοιχούν από τη μια μεριά στο φόβο και την αυταρχική, τυραννική παρουσία του επιβλητικού και απρόσιτου άνδρα, ο οποίος διατάζει και επιβάλλει τη βούλησή του, και από την άλλη στο θαυμασμό, τη γοητεία και την υπερηφάνεια, που προξενεί η ομορφιά, η ευγένεια και η ακεραιότητα του χαρακτήρα του. («Τον πατέρα εμείς τα παιδιά τον φοβούμασταν πάρα πολύ για να μπορούμε και να τον αγαπούμε. Τον τρέμαμε... ψεγάδι». «Θυμούμαι την επιβλητική του παρουσία... θυμούμαι το θαυμασμό μου για τον «πατέρα», την υπερηφάνεια, και συνάμα τη βία να εξαφανιστούμε, μη μας βρει καμιά αιτία για κατσάδα ή μπάτσο», «Ο πατέρας ήταν βίαιος, θυμώδης, αυθαίρετος, κοτζάμπασης... Μα ήταν βαθιά ευγενής. Και ήταν τίμιος στη σκέψη όσο και στις δοσοληψίες. Και ήταν ειλικρινής... Ο πατέρας ήταν «χαρακτήρας»).

Σχήματα Λόγου

2. Τι έκανε τον πατέρα να φαντάζει στα μάτια της κόρης του σαν «θεότης;»

Οι δύο αυτές αντιθετικές οπτικές προσδίδουν στην πατρική παρουσία την εικόνα μιας μυθικής μορφής που λατρεύεται σαν «απλησίαστη» θεότητα και υποχρεώνει την πεζογράφο να παραδεχτεί πως έμεινε «η τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής» της. («Ως το τέλος της ζωής μου έμεινε θεότης απλησίαστος, Μα μου έμεινε και η τελευταία μεγάλη αγάπη της ζωής μου, κάτι σαν λατρεία, σαν θρησκεία»). Ο απλησίαστος, αυταρχικός χαρακτήρας σε συνδυασμό με την ομορφιά, ειλικρίνεια, τιμιότητα και καλοσύνη του πατέρα καθιστούν την παρουσία του ως μια ανώτερη, μυθική απρόσιτη μορφή, ως μία «θεότητα» στα μάτια της μικρής κόρης («Και λάτρεψα τον πατέρα μου σαν κάτι ανώτερο. Δεν τον πλησίαζα όμως. Δεν τον αγαπούσα με τρυφερότητα. Έστεκε πολύ μακριά μας, θεότης απρόσιτος, μα θεότης»).

Σχήματα Λόγου

3. Γιατί είναι σημαντικό το περιστατικό με τα στρείδια; Τι έμαθε η αφηγήτρια από αυτό;

Το περιστατικό με τα στρείδια, που περιγράφεται στο αυτοβιογραφικό κείμενο, σύμφωνα με την αφηγήτρια, αποτέλεσε σταθμό στη ζωή της. Η απάντηση του πατέρα, που πλήρωσε τον άνθρωπο με τα στρείδια παραπάνω, ότι χρειάζεται να ανταμοιφθεί ο κόπος του και ο χρόνος του, για να μπορέσει να επιβιώσει, προβλημάτισε το μικρό κορίτσι και μετέβαλε τον τρόπο σκέψης της, καθώς για πρώτη φορά συλλογίστηκε και την άλλη πλευρά του προβλήματος, πως παράλληλα με την προσπάθεια του κάθε ανθρώπου να εξοικονομήσει χρήματα υφίσταται και η ανάγκη του συνανθρώπου να εξασφαλίσει τα απαραίτητα για τη ζωή. («Ο λόγος αυτός ήταν ένας σταθμός στη ζωή μου... να πληρωθεί η εργασία του κατά την αξία της. Το περιστατικό με τα στρείδια, λοιπόν, αποτελεί μια καθημερινή λεπτομέρεια, που απέκτησε, όμως, το κύρος και τη σημασία ενός κομβικού σημείου στη ζωή του παιδιού και γιατί συνέβαλε στο να θαυμάσει ακόμη περισσότερο την καλοσύνη και ακεραιότητα του χαρακτήρα του πατέρα του και να τον λατρέψει σαν κάτι ανώτερο, σαν μια «απρόσιτη θεότητα». («Και λάτρεψα τον πατέρα μου σαν κάτι ανώτερο. Δεν τον πλησίαζα, όμως. Δεν τον αγαπούσα με τρυφερότητα. Έστεκε πολύ μακριά μας, θεότης απρόσιτος, μα θεότης»)).

Σχήματα Λόγου

4. Η αφηγήτρια παραδέχεται ότι η μητέρα «ζούσε περισσότερο στο σπίτι και τιμωρούσε συνεπώς συχνότερα και ευκολότερα». Γιατί τότε η μορφή του πατέρα εμπνέει μεγαλύτερο φόβο στα παιδιά, σύμφωνα με το κείμενο;

Η αφηγήτρια αναφέρει στο κείμενο ότι η μητέρα «ζούσε περισσότερο στο σπίτι και τιμωρούσε συνεπώς συχνότερα και ευκολότερα». Ωστόσο, η μορφή του πατέρα είναι αυτή που χαράσσεται στη συνείδηση και στη μνήμη της μικρής κόρης ως μια τυραννική, αυταρχική παρουσία, που, παράλληλα με το θαυμασμό και την υπερηφάνεια εμπνέει φόβο. («Τον πατέρα εμείς τα παιδιά τον φοβούμασταν πάρα πολύ για να μπορούμε και να τον αγαπούμε. Τον τρέμαμε. Σαν έμπαινε ο πατέρας στο σπίτι, τσιμουδιά δεν ακούουνταν στο σπουδαστήριο... Και φεύγαμε βιαστικά, μη μας βρει κανένα ψεγάδι», «θυμούμαι το θαυμασμό μου για τον «πατέρα», την υπερηφάνεια και συνάμα τη βία να εξαφανιστούμε, μη μας βρει καμιάν αιτία για κατσάδα ή μπάτσο», Την αντίφαση αυτή ερμηνεύει το γεγονός ότι η μητέρα ακριβώς επειδή ζει περισσότερο στο σπίτι, αποτελεί πιο οικεία και πιο προσιτή μορφή για τα παιδιά.

Σχήματα Λόγου

4. Η αφηγήτρια παραδέχεται ότι η μητέρα «ζούσε περισσότερο στο σπίτι και τιμωρούσε συνεπώς συχνότερα και ευκολότερα». Γιατί τότε η μορφή του πατέρα εμπνέει μεγαλύτερο φόβο στα παιδιά, σύμφωνα με το κείμενο;

Η μητέρα, αναμφισβήτητα, βρίσκεται πιο κοντά στα παιδιά, καθώς τις περισσότερες ώρες της ημέρας παραμένει στο σπίτι και η παρουσία της καλύπτει την απουσία του πατέρα, που εργάζεται έξω από την εστία. Η μητέρα, λοιπόν, εμπνέει στα παιδιά μεγαλύτερη οικειότητα. Έτσι περιορίζεται ο φόβος προς το πρόσωπό της, παρά το γεγονός ότι «ζει περισσότερο στο σπίτι και τιμωρεί συνεπώς συχνότερα και ευκολότερα». Αντίθετα, η επιβλητική και γοητευτική παρουσία του πατέρα συνθέτει την εικόνα μιας απρόσιτης, απλησίαστης, μη οικείας μυθικής θεϊκής μορφής, που προκαλεί φόβο και τρόμο στην ψυχή του παιδιού («Ως το τέλος της ζωής του μου έμεινε θεότης απλησίαστος», «Και ως το τέλος βάρυνε η θέληση και η τυραννία του στη ζωή μου», «Και λάτρευα τον πατέρα μου σαν κάτι ανώτερο. Δεν τον πλησίαζα όμως. Δεν τον αγαπούσα με τρυφερότητα. Έστεκε πολύ μακριά μας, θεότης απρόσιτος, μα θεότης»).